

- ۱ قرآن کریم از چه عاملی با عنوان «اغلال و سلاسل» یاد می‌کند؟
- ۲ از منظر قرآن، چه زمانی ظرفیت‌های الهی از انسان پنهان می‌ماند؟
- ۳ از منظر قرآن درهای برکات چه زمانی به روی انسان گشوده می‌شود؟
- ۴ قرآن کریم چه جایگاهی برای جامعه و فرهنگ قائل است؟
- ۵ در نگاه قرآنی، جهان تکوینی چه ویژگی دارد؟
- ۶ دیدگاه سوم در برابر سه جهان هستی چه نظری دارد؟
- ۷ گروهی که جهان فرهنگی را مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی می‌دانند، چه دیدگاهی دارند؟
- ۸ متفکران مسلمان جهان تکوینی را به چند بخش تقسیم می‌کنند؟
- ۹ «جهان تکوینی» چه جهانی است؟
- ۱۰ در مقابل جهان انسانی می‌توان از جهان دیگری نام برد که از آن به یاد می‌شود.
- ۱۱ بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی چه هماهنگی وجود دارد؟
- ۱۲ «بخش اجتماعی» جهان انسانی کدام بخش زندگی را در بر می‌گیرد؟
- ۱۳ «بخش فردی» جهان انسانی مربوط به کدام بخش زندگی بازمی‌گردد؟

۱۴ جهان انسانی به چند بخش تقسیم می‌شود؟

۱۵ پرسش‌های بنیادی به سه دسته اصلی تقسیم می‌شوند، آن سه دسته کدامند؟

۱۶ پرسش‌های بنیادی «معرفت‌شناسانه» چه هستند؟

۱۷ هر فرهنگی در عمیق‌ترین لایه‌های خود به پرسش‌های بشر پاسخ می‌دهد.

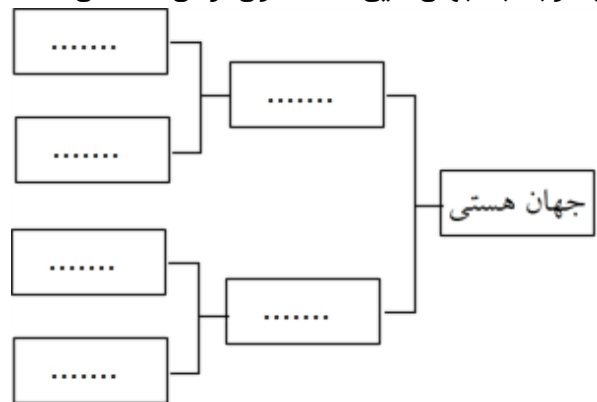
۱۸ برخی آیات قرآن کریم، مانند آیه‌ی ۴۱ سوره‌ی روم، آیه‌ی ۹۶ سوره‌ی اعراف و آیه‌ی ۲۷۶ سوره‌ی بقره از تعامل جهان تکوینی با جهان فرهنگی سخن می‌گویند. نمونه‌های این تعامل را در این آیات بیابید.

۱۹ وضعیت امروزی محیط زیست، محصول چه باورهایی درباره انسان و طبیعت است؟

۲۰ شما کدام‌یک از دیدگاه‌ها را صحیح می‌دانید؟

۲۱ درباره جهان‌های مختلف و چگونگی رابطه و پیوند آن‌ها دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. آیا می‌توانید برخی از این دیدگاه‌ها را حدس بزنید؟

۲۲ با توجه به جهان‌هایی که تاکنون از آن‌ها سخن گفته‌ایم، نمودار زیر را کامل کنید.

۲۳ می‌دانیم که تمامی پدیده‌های جهان هستی محصول زندگی انسان نیستند. آیا می‌توانید برخی از این پدیده‌ها را نام ببرید؟

۲۴ درباره‌ی راه‌های ورود یک اندیشه‌ی فردی به حوزه‌ی فرهنگ گفت‌وگو کنید.

۲۵ نمودار زیر را تکمیل کنید.

۲۶ آیا می‌دانید منظور از جهان فرهنگی چیست؟

۲۷ هویت جهان اجتماعی بیش‌تر متأثر از لایه‌های عمیق فرهنگ (عقاید و ارزش‌ها) است یا لایه‌های سطحی آن (هنجارها و نمادها)؟ چرا؟

۲۸ فرهنگ چه نقشی در هویت‌یابی افراد و جهان اجتماعی دارد؟

۲۹ سال گذشته فرهنگ را چگونه تعریف کردید؟

۳۰ تفاوت جهان اجتماعی و جهان طبیعی در چیست؟

- ۱ قرآن کریم از باورهای اعمالی که مانع دستیابی انسان به حقیقت خویش و جهان هستی می‌شوند، به اغلال و سلاسل یاد می‌کند. اغلال و سلاسل، زنجیرهایی هستند که انسان را در دنیا و آخرت به بند می‌کشند.
- ۲ هرگاه افراد و فرهنگ جامعه، هویتی مشرکانه داشته باشند، زمین و آسمان از تعامل سازنده با آن‌ها باز می‌مانند و ظرفیت‌های الهی و آسمانی خود را از آن‌ها پنهان می‌کنند.
- ۳ از منظر قرآن، هرگاه انسان اخلاق الهی داشته باشد و جامعه نیز از فرهنگی توحیدی برخوردار باشد، جهان تکوینی درهای برکات خود را به روی انسان‌ها می‌گشاید.
- ۴ قرآن کریم علاوه بر آنکه برای جامعه و فرهنگ جایگاه ویژه‌ای قائل است و از زندگی و مرگ امت‌ها سخن می‌گوید جهان فردی اشخاص را نادیده نمی‌گیرد و بر مسئولیت فرد در قبال فرهنگ و جامعه تأکید می‌کند.
- ۵ در نگاه قرآنی، جهان تکوینی محدود به جهان طبیعی نیست، ادراک و آگاهی نیز به انسان منحصر نمی‌شود و جهان تکوینی براساس حکمت و مشیت خداوند سبحان، رفتاری حکیمانه با افراد و جوامع انسانی دارد.
- ۶ این دیدگاه رویکرد کسانی است که جهان فرهنگی، جهان ذهنی و جهان تکوینی را مهم و در تعامل با یکدیگر می‌دانند.
- ۷ این گروه جهان ذهنی و فردی افراد را تابع فرهنگ می‌دانند و جهان تکوینی را نیز ماده خامی برای دخل و تصرف فرهنگ‌ها و جوامع مختلف می‌دانند. در این دیدگاه جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیت و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند.
- ۸ آنان جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی‌کنند. نزد آنان جهان طبیعت بخشی از جهان تکوینی است. آن‌ها جهان تکوینی را به دو جهان طبیعت و فوق‌طبیعت تقسیم می‌کنند.
- ۹ در مقابل جهان انسانی، جهان دیگری وجود دارد که از آن به جهان تکوینی یاد می‌شود. این جهان، پیش از انسان و مستقل از خواست و اراده انسان وجود دارد.
- ۱۰ جهان تکوینی
- ۱۱ هر فرهنگی نوعی خاص از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد پدید می‌آورد و به همان نوع، اجازه بروز و ظهور می‌دهد. هر نوع عقیده و اخلاقی نیز جویای فرهنگی متناسب با خود است.
- ۱۲ بخش اجتماعی آن، زندگی اجتماعی انسان‌ها را در بر می‌گیرد. این بخش هویت فرهنگی دارد. از این بخش به جهان فرهنگی نیز یاد می‌کنند.
- ۱۳ بخش فردی آن به زندگی شخصی و فردی انسان‌ها بازمی‌گردد. ابعاد ذهنی، اخلاقی و روانی انسان‌ها به این بخش تعلق دارد. هرکدام از ما دانسته‌ها، تجربه‌ها و خلیات ویژه‌ای داریم که فرد دیگر با ما در آن‌ها شریک نیستند.
- ۱۴ فردی - اجتماعی
- ۱۵ ۱- هستی‌شناسانه ۲- انسان‌شناسانه ۳- معرفت‌شناسانه

۱۶ پرسش‌هایی از قبیل اینکه آیا تنها راه شناخت حس و تجربه است؟

۱۷ بنیادی‌ترین

۱۸ (روم، ۴۱): فساد در خشکی و دریا پدید آمد به سبب آنچه مردم به دست خود انجام دادند [خدا می‌خواهد] تا جزای پاره‌ای از اعمالشان را به آن‌ها بچشاند، شاید آن‌ها از کردار خود برگردند.

- تأثیر جهان انسانی (فردی و اجتماعی) بر جهان تکوینی (طبیعی و فوق طبیعی) (اعراف، ۹۶): و اگر اهل شهرها ایمان می‌آوردند و پرهیزکاری می‌کردند، البته بر آن‌ها برکاتی از آسمان و زمین را می‌گشودیم ولیکن آن‌ها تکذیب کردند، پس ما هم آن‌ها را به کیفر اعمالشان مجازات کردیم.
- تأثیر جهان انسانی (فردی و اجتماعی) بر جهان تکوینی (طبیعی و فوق طبیعی) (بقره، ۲۷۶): خدا ربا را تباه می‌سازد و صدقات را بارور می‌کند و خدا هیچ ناسپاس گناهکاری را دوست ندارد.
- تأثیر جهان فردی بر جهان اجتماعی

۱۹ محصول این تفکر که انسان حق دارد به هر میزان و هر شکل که می‌خواهد از منابع محیط زیست استفاده کند و در قبال طبیعت هیچ مسئولیتی ندارد.

۲۰ دیدگاه سوم

۲۱ دیدگاهی که به جهان طبیعی اهمیت می‌دهد، دیدگاهی که جهان فرهنگی را در اولویت قرار می‌دهد و دیدگاهی که نگاهی متعادل و رو به سوی جهان تکوینی دارد.

۲۲ جهان آخرت، وحی، فرشتگان، شهادت، غیب و ...

۲۴ اندیشه‌های فردی هنگامی وارد حوزه فرهنگی (حوزه اجتماعی) می‌شوند که به صورت گفتار یا نوشتار درآیند، یا این‌که فرد براساس اندیشه و تصمیم خود با دیگران رفتار کند. مثلاً اندیشه‌های متفکران و مصلحان اجتماعی اغلب به صورت نوشتار یا گفتار به متن جامعه و به حوزه فرهنگی وارد شده است (همان‌طور که اندیشه‌های دکتر شریعتی توسط کتاب‌هایشان (نوشتار) یا سخنرانی‌هایشان در حسینیه ارشاد (گفتار) به جامعه منتقل شد). گاهی هم تفکر و اندیشه به واسطه‌ی عمل و رفتار افراد به حوزه فرهنگی وارد می‌شود مانند گاندی که مقاومت منفی او در مقابل استعمار انگلیس در هند باعث پیروزی جامعه هند از وی شده است.

۲۵

مجموعه‌ی عقاید، ارزش‌ها، شیوه‌های زندگی و ... و هر آنچه مربوط به زندگی اجتماعی انسان‌ها باشد.

۲۶

لایه‌های عمیق (عقاید و ارزش‌ها)، زیرا با تغییر و حذف آن‌ها جهان اجتماعی فرو می‌ریزد. در واقع باور انسان‌ها به اصل جهان و جایگاه انسان و تفسیر او از مرگ و زندگی، بر کلیه‌ی لایه‌های دیگر اثر می‌گذارد.

۲۷

فرهنگ هم زاینده‌ی جهان اجتماعی است و شکل‌دهنده‌ی هویت اجتماعی افراد، یعنی میان فرهنگ و هویت‌یابی افراد و جهان اجتماعی رابطه‌ای متقابل برقرار است.

۲۸

مجموعه آگاهی‌های مشترک اعضای نظام اجتماعی فرهنگ نامیده می‌شود.

۲۹

اعضای جهان اجتماعی با اراده و خلاق و فعال‌اند در حالی‌که اعضای جهان طبیعی برحسب غریزه عمل می‌کنند.

۳۰